

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 602/2022
15.05.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић, Надежде Видић, др Илије Зиндовића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., ..., чији је пуномоћник Силвио Хорват, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредног суда у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр 453/21 од 15.09.2021. године, у седници одржаној 15.05.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр 453/21 од 15.09.2021. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр 453/21 од 15.09.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду Прр 114/20 од 22.04.2021. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неосанован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 286/12 исплати на име главног дуга износ од 45.873,44 динара са законском затезном каматом од 19.03.2020. године до исплате и **ОДБИЈА** захтев тужиље за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженој на име трошкова целог поступка исплати износ од 42.000,00 динара у року од осам дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр 114/20 од 22.04.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиље и обавезана тужена да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 286/12 исплати на име главног дуга износ од 45.873,44 динара са законском затезном каматом од 19.03.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиље у

делу у којем је тражила да се обавезе тужена да јој исплати законску затезну камату на износ од 45.873,44 динара од 17.12.2013. године до 19.03.2020. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова поступка плати 28.500,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр 453/21 од 15.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је, као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, на основу члана 404. ЗПП.

По оцени Врховног суда, у овом случају је потребно уједначавање судске праксе у вези одговорности тужене за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, са којих разлога је применом члана 404. став 2. Закона парничном поступку – ЗПП („Службени гласник Републике Србије“, број 72/11 ... 18/20), одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је била радник „Навип“ АД Београд, Земун и за обављени рад у времену када је покренут поступак стечаја зарада јој није исплаћивана. Решењем Привредног суда у Београду Ст 286/12 од 15.05.2012. године отворен је поступак стечаја над стечајним дужником „Навип“ АД Београд, Земун. Закључком Привредног суда у Београду Ст 286/12 од 17.12.2013. године тужиљи је утврђено потраживање у износу од 45.873,44 динара. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 2168/2018 од 13.11.2018. године усвојен је приговор тужиље ради убрзања поступка, и утврђено је да је тужиљи повређено право на суђење у разумном року у предмету који се води пред Привредним судом у Београду Ст 286/12 и наложено стечајном судији у том предмету да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме неопходне мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника. Предузеће „Навип“ АД Београд, Земун у стечају је располагало већинским друштвеним капиталом до 25.12.2000. године, а поступак својинске трансформације (приватизације) је окончан решењем од 02.11.2001. године, од када предузеће више није пословало са већинским друштвеним односно државним капиталом.

Код од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили тужбени захтев тужиље, сматрајући да тужиља има право на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року применом Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 154, 155. и 172. Закона о облигационим односима из разлога што је поступак стечаја над стечајним дужником

„Навип“ АД Београд, Земун започет 2012. године и до сада није окончан, нити је то учињено након утврђене повреде права тужиле на суђење у разумном року, што упућује на закључак да органи тужене нису предузели неопходне мере да се у стечајном поступку тужили исплате призната потраживања из радног односа, а да тужена није доказала да постоје околности које би искључивале њену одговорност.

По оцени Врховног суда, нижестепене пресуде засноване су на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“, број 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од дана када је стекла право на правично задовољење (став 1.). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективно (став 3.).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним и државним капиталом уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 02.11.2018. године, допуњен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године). У погледу дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, потребно је утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Неопходно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је постојећи редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У овом случају, тужилца није била у могућности да наплати своје потраживање према свом послодавцу „Навип“ АД Београд, Земун у стечајном поступку који је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 286/12 од 15.05.2012. године. У том тренутку стечајни дужник је предузеће са већинским уделом приватног капитала, а потраживање тужиле из радног односа потиче из периода након приватизације предузећа. Сагласно пракси Европског суда за људска права (Маринковић против Србије, представка број 5353/11) Република Србија је одговорна за неизвршење пресуда донетих против предузећа са претежно друштвеним капиталом, док по пракси Уставног суда РС пропуст суда да намири потраживање признато у стечајном поступку против дужника са већинским друштвеним (државним) капиталом представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. Устава Републике Србије (Уж 4541/2017 од 24.01.2019. године). Како према утврђеном чињеничном стању послодавац тужиле није било предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом у релевантном периоду, то се не може прихватити, као правилан закључак нижестепених судова да у овом случају постоји одговорност тужене за предметну

штету. Наиме, само уколико се ради о предузећу са већинским друштвеним или државним капиталом, тада се у односу на дуговање тог привредног друштва конституишу и посебне обавезе Републике Србије везане за заштиту права на суђење у разумном року поводом ненамиреног потраживања у висини признатног потраживања у стечајном поступку. Међутим, овде то није случај, јер је послодавац тужиље, како је у конкретном случају утврђено приватизован 02.11.2001. године са уделом од 100% приватног капитала, а потраживање тужиље односи се на период након тог датума. Зато је неоснован захтев тужиље за исплату материјалне штете с обзиром на то да не постоји објективна одговорност Републике Србије за штету причињену запосленом према субјекту приватизације који није био са већинским уделом друштвеног и државног капитала у време када је настала обавеза исплате ових потраживања.

Са напред наведених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом члана 416. став 1. ЗПП.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу члана 153. став 1, 154, 162. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име тражених и опредељених трошкова за састав одговора на тужбу од стране правобранилаштва у износу од 6.000,00 динара, састав жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових радњи. Из тих разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**